

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 17.11.2021
Published /Yayınlanma 31.01.2022
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Küçük, O., Toprak, Ö. & Koçak, M.C. (2022). Medya ve intihar üzerine bir araştırma. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(79), 85-94.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2866>

Öğr. Gör. Olgun KÜÇÜK

<https://orcid.org/0000-0002-9471-3540>

Karabük Üniversitesi, Safranbolu Şefik Yılmaz Dizdar MYO, Radyo ve Televizyon Pr., Karabük / TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Özden TOPRAK

<https://orcid.org/0000-0002-8133-2474>

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü, Hatay / TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Mevlüt Can KOÇAK

<https://orcid.org/0000-0002-9496-0541>

Karabük Üniversitesi, Türker İnanoğlu İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü, Karabük / TÜRKİYE

MEDYA VE İNTİHAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA A STUDY ON MEDIA AND SUICIDE

ÖZET

İntihar kişinin çeşitli nedenlerden dolayı yaşamına son vermesidir. İntihara yol açan nedenler bireyin çocukluğundan bu yana şekillenmiş olan kişilik yapısına bağlı olabileceği gibi dış etkenlerin baskısı sonucu da ortaya çıkmış olabilir. Yaşadığı toplumla ve kendisiyle barışık olan bireyin bunun tersi olanlara göre intihara daha az meyilli olabileceği kanısı bulunmaktadır. Bununla birlikte bu olumsuzluklara sahip olmayan bireylerde de intihar davranışı gözlenebilmektedir. Toplum içinde ve medyada tanık olunan intihar vakalarının yeni vakalara yol açıp açmadığı sorusu alanda önemli yer işgal etmekte, sıradanlaşma oluşturarak taklit davranışı geliştirilebileceği düşünülmektedir. Medya ve intihar ilişkisini ele alan bu çalışmada saha araştırması yöntemi kullanılmıştır. Veriler 404 katılımcıdan yüz yüze, internet ve telefon vasıtasıyla elde edilmiştir. Araştırma sonuçları; katılanların yüzde 70'e yakın kısmı intihar vakalarına medyanın doğrudan ve dolaylı etkisi olduğunu ifade ederken, intihar haberlerine en çok sosyal medyada rastladığını belirtmiştir. Yine çalışmaya katılanların yarısına yakını intihar haberlerinin medyada yer alması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca katılanların yarısından fazlası ise zayıf aile bağlarının intihar haberlerine neden olduğunu düşünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Medya, Haber, İntihar.

ABSTRACT

Suicide is the ending of one's life for various reasons. The reasons leading to suicide may depend on the personality structure of the individual that has been shaped since childhood or may have emerged as a result of the pressure of external factors. There is the opinion that an individual who is at peace with the society he lives in and with himself may be less inclined to commit suicide than those who are the opposite. However, suicidal behavior can be observed in individuals who do not have these negativities. The question of whether the suicide cases witnessed in society and in the media lead to new cases occupies an important place in the field, and it is thought that imitation behavior can be developed by creating an ordinary nation. In this study, which deals with the relationship between media and suicide, the field research method was used. Data were obtained from 404 participants face-to-face, via the Internet, and by telephone. Research results; While nearly 70 percent of the participants stated that the media has a direct or indirect effect on suicide cases, they stated that they mostly come across suicide news on social media. Again, nearly half of the respondents stated that suicide news should be covered in the media. In addition, more than half of the

participants think that weak family ties cause suicide news.

Keywords: Media, News, Suicide.

Issue/Sayı: 79

Volume/Cilt: 9

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

1. GİRİŞ

İntihar olgusu kişinin kendi ruhsal durumunda kaynaklanabileceği gibi bu durumun ortaya çıkmasına çevresel faktörler de neden olabilmektedir. İntihar eyleminin tek bir yöntemi bulunmamakta, bazen hiçbir eylemde bulunmamak bile kişinin intiharını hazırlayabilmektedir.

Bireyin kendi iç dünyası ve toplumla olan sıkıntılı iletişimi intihara kadar giden sonuçları doğurabilmektedir. İç dünyasıyla ve yaşadığı çevreyle barışık olamayan, iletişim kuramayan bireyin mutsuz bir ruh haline bürünmesi beklenebilecek bir sonuçtur. Mutsuzluk ise kişinin yaşama olan bağlılığını azaltabilir. Toplum tarafından dışlanan bireyler karamsarlığa itilebilmekte ve yaşam enerjisini kaybetmektedir.

Toplumsal yaşam içinde bazı bireylerin kimliklerinde yer alan olumsuz özellikler de intihar vakalarına yol açabilmektedir. İnsan bünyesindeki patolojik problemler bu türden davranışlar oluşmasına yol açabilmektedir. Bununla birlikte beden hiçbir problemi olmayan bir birey de intihar yolunu seçebilmektedir. Bu anlamda ele alındığında intihar vakalarının nedenselliğinin çeşitlilik gösterdiği düşünülebilir. İnsan maddi problemlerle başa çıkamadığı için intihara yeltenebilir, yine öz saygısını veya toplum içindeki statüsünü yitirdiği için de bunu yapabilir.

Bireyin çevresinde gerçekleşen intihar vakaları yahut bunların medyada sıklıkla gösterilmesinin yeni intihar vakalarına yol açıp açmayacağı önemli bir soru olarak öne çıkmaktadır. Özellikle medyada intihar haberlerinin aktarılma biçiminin özentisi oluşturup oluşturmayacağı sorgulanmaktadır. Birey bir anlamda kendi ruhsal çöküntüsü ve mutsuz ruh halini daha da düşürecek içeriklere maruz kaldıkça yaşama sevgisini yitirebilmektedir.

Yazılı ve görsel medyada intihar haberlerinin sunum biçimiyle ilgili eleştiriler getirildiği bilinmektedir. Bir dönem televizyonlarda yayınlanan bu türden haberlerin fonunda kullanılan müziklere olumsuz psikolojik etkileri sebebiyle düzenleyici kurumlarca kısıtlama ve yasaklamalar getirilmiştir (URL 1).

Toplumsal yaşam içinde yer alan intihar vakaları ve medyanın ilişkisi üzerine yapılan bu çalışmada intihar olgusuyla toplumda karşılaşılma sıklığı, intihara yol açan etkenler, intihar haberlerine hangi medyada ne kadar yer verildiği ve bu haberlerin yeni intihar olaylarına yol açıp açmadığı ele alınmıştır.

2. İNTİHAR OLGUSU

İntihar denildiğinde zihnimizde daha çok kas gücü ve nesnel gerçekliğe dayalı bir eylem canlanmaktadır. Bununla birlikte intihar için illa fiziksel bir eylem gerekmez. Kişinin kendini bir şeyden eksik bırakması veya olumsuz bir davranış içinde olması da bu sonuca yol açabilmektedir. Bir insan silah kullanarak yaşamına son verebilir, bununla beraber yemeyi ve içmeyi sonlandırarak ta aynı neticeyle karşılaşabilir. Hatta kişinin ölümü esnasında yaşamış olduğu durum da onun asıl ölüm sebebi olmayabilir. İntihar eylemindeki nesnellik ilişkisi dolaylı olsa da bu olayı sonucunu değiştirmez. Sonucunun ölüm olacağını bile bile bir davranışı gerçekleştiren kimse de dini inancı uğruna intihar saldırısı gerçekleştiren bir kimse de en nihayetinde intihar etmiş sayılmaktadır. Onu hayatına başkasının son vermesi veya kendi davranışıyla son vermiş olması sonucu değiştirmemektedir. Bu iki farklı ölüm vakasını aynı kapsamda ele almak gerekmez. Sonuç aynı olmakla beraber aralarındaki fark yalnızca uygulamada ortaya çıkmaktadır. Buradan şu ilk tanıma ulaşılabilir: kurbanın kendisi tarafından gerçekleştirilen bir edimin sonucunda oluşan ölüm olayı intihar olarak adlandırılabilir. Bu tanım çok farklı nedenlerle ortaya çıkan intihar vakalarını tam olarak açıklayamamaktadır. Hayal dünyasında oluşturduğu gizli düşmanlarından kaçarken apartmanın zeminine çakılan bir şahıs ile bilinçli bir şekilde başına ateş ederek ölümüne yol açan şahıs aynı kategori içinde değerlendirilemez. Her ölümden bir bakıma ölen kişinin az ya da çok bir ediminden söz etmek de mümkündür. Dış etkenler sonucu yaşanan ölüm olaylarının sayısı ise ebetteki ilkinden daha fazladır. Çevresel faktörler bireyin özel alanına tesir ettiğinde onun ölümüne yol açabilir (Durkheim, 2013, s. 2-3).

İdeolojik aygıtlar (medya) yardımıyla egemen söylemler sanat başta olmak üzere hayatın her alanına çok kolay bir şekilde yayılabilmektedir. Dışsal soyut yönlendirmeler hayatın her alanında (Althusser, 2003, s. 93). Kitleler artık fiziksel şiddet kullanmadan köleleştirilmektedir. Daha da kötüsü kendileri dahi pasifleştirildiğinin farkında değildir (Adorno, 2011, s. 64).

Bireysel psikoloji toplumun içindeki bireyin, bir bakıma onun kusursuzluğu ve refahı tarafından dikte edilmiş olan eylem kanununun ulaşılması güç olan seviyesini ölçüt olarak almaktadır. Bu ölçüte göre toplum içindeki o bireyin yaşam sorununun akıllıca ve doğru biçimde nasıl çözümlenebileceğine ne kadar uzakta olduğu anlaşılmalıdır. Diğer taraftan o bireyin sorunu için normal bir çözüm

yolu olup olmadığı da sorgulanmaktadır. Bu soru ile bireyin sorunlarının temeli kabul edilen onun çocukluk çağına gidilmektedir. Bireyin toplum içinde var olma yeteneği gelişirken ortaya çıkan sorunların o çağın eseri oldukları düşünülmektedir. Çocukluktan beri gelen yaşam tarzı sorunları toplumsal yaşamda başarısızlıkla sonuçlanabilir. Zira insanın yaşadığı sorunların büyük çoğunluğu toplumsal yaşama ayak uyduramaması sonucu ortaya çıkar. İş yaşamında, sosyal yaşamda ve hatta aşk yaşamında oluşan sorunlar çocukluk çağında edinilemeyen uyum yeteneğinden kaynaklı olabilir. Toplum içinde tutunamayanlar arasında sorunlu çocuklar, alkolikler, sinir hastaları, cinsel sapıklar ve fahişeler örnek olarak gösterilebilir. Bunların neredeyse tamamında bir sosyal duygunun eksikliğinden söz edilebilir. Bu durum ise toplum içindeki düzgün düşünce ve hareketlerin önünde engel teşkil eder. Toplumsal ilgiden yoksun bırakılmak kişinin tüm davranışlarına yansımaktadır. Bununla birlikte ilgi gösterilmemiş bireyin davranışlarında üstünlük amacına ulaşmak olduğu gözlenebilir. Üstünlük amacına inanırken aslında topluma katkı vermeksizin toplum içinde yararlı olabileceğine bireyin duyduğu inanç vardır (Adler, 1993, s. 74-75).

Adler (1993, 119-120) 'e göre başarısızlık hissi yaşayan ve intihar girişiminde bulunan insanların çoğu toplumsal ilgi bakımından yeterli hazırlığa sahip olmayanlardır. Bunlar çoğunlukla iş birliğinden kaçmakta ve bireysel yaşam tarzını benimsemektedir. Toplumsal normlara karşı dirençleri vardır ve tersine hareket etme arzusu taşırlar. Bütünüyle anti sosyal olmasalar dahi asosyal olarak nitelenebilirler. Adler, intihar eylemini bireysel psikoloji üzerinden ele almaktadır. Bununla anlatılmak istenen ise yaşam içindeki sorunlarla başa çıkabilen insan tipinin sosyal iş birliğine hazır olan birey olduğudur. Birey toplum içinde yaşarken insanlarla gereği kadar temas içinde olabilmeli ve iş birliği içinde olmaya yanaşmalıdır. Bunu yapmadığı zaman başarısızlıkla karşılaşma olasılığı artmaktadır. Kendini güvensiz hisseden çocuklarda sosyal başarıyı ortaya çıkaran bu iş birliği eğiliminin gelişmemiş olduğu gözlenmektedir. Bu güvensizliği benimseyen kişiler toplum içinde yaşarken yeterli ilgiyle karşılaşmazlar. Bunun nedeni ise bu bireylerin ben merkezci bir anlayışla başkalarıyla yeterince ilgilenmemeleridir. Bu tip insanlar başkalarına karşı çok az ilgi duymaktadır. Bunlardan bazılarının dışardan iyi niyetli gibi görünmeleri ve dünyadaki olumsuzlukları eleştirmeleri onların durumunu değiştirmez. Onlardaki bu isteğin asıl sebebi içlerindeki yetersizlik duygusunun bir tezahürü de olabilir. İçinde taşıdığı olumsuz duygu yüksek olduğu için ona karşı vermiş olduğu tepki de o denli yüksek olabilmektedir. İnsan vücudu da buna benzer bir yapıda çalışmaktadır. Mesela büyük bir sorunla karşılaşıldığında tansiyon artmaktadır. Nörotik kişilikler kendini yenme amacını daima ön planda tutar. Kendini yenebildiği ölçüde başarı sağlayacak ve kendini değerli görecektir.

Tek başına bireysel yatkınlık intiharın tek nedeni sayılmasa bile diğer etkenlerle birleştiğinde intihara neden olabilmektedir. Nasıl ki insan vücudunun fiziksel eksiklikleri bazı dış etkenler yüzünden gün yüzüne çıkıyor ise insan ruhunda yer alan intihar fikri de diğer etmenlerle harekete geçebilmektedir. Bundan dolayı intihar vakalarının toplumsal kaynaklı olduğunu düşünmek çok gerçekçi olmayacaktır. Bir takım fiziksel sebeplere dayalı olarak organik-pisşik durumların birleşmesi sonucu ortaya çıkan intihar, tümüyle veya kısmen hastalıklı bir ruhun yansıması olarak düşünülebilir. Bu durumda belki intihar vakalarının her toplumsal grup içinde bu denli kişisel özellik göstermesini açıklamak kolay olmayacaktır; zira ülkeden ülkeye ve toplumdan topluma çok büyük farklılıklar bulunmamaktadır. Bununla beraber kabul edilmesi gereken bir olgu, bu olayın sunmuş olduğu değişkenlerin en azından bir kısmının toplumsal nedenler için içine sokulmadan dikkate alınabileceği düşüncesidir (Durkheim, 2013, s. 76).

Peuchet ve Marx'a göre insan daha iyi şeyler yaşama isteği veya özel hayatındaki olumsuzluklardan çok maddi sıkıntılar sebebiyle intiharı tercih edebilir. İşten kovulma, düşük maaş, yaptığı işin reddedilmesi ve geçim sıkıntısı pek çok insan için intihar nedenleri arasında sayılabilir (Marx, 2006, s. 32-33).

Jacques Peuchet, edebiyattan gelerek tıp, hukuk ve polis şefliğine kadar ilerleyen bir kariyere ve meslek çeşitliliğine sahiptir. O, iş yaşamının sağladığı avantajla polis ve emniyet arşivlerinden edindiği deneyimleri içeren anılarını kaleme almış ve bunların ancak ölümünden sonra yayınlanmasına izin vermiştir. Peuchet, intihar üzerine şunları yazmıştır (Marx, 2006, s. 8):

“Yıllık intihar sayısındaki artış, din olduğu gibi bugün de olağan kabul edilse de toplumumuzun kötü örgütlenmesinin bir belirtisi olarak değerlendirilmelidir. Özellikle sanayinin durgun ve krizde olduğu dönemlerde, kıtlık ve karakış yıllarında belirtiler salgına dönmüşür. Fahişelik ve hırsızlık da aynı ölçülerde artış gösterir. İntiharın en büyük nedeni yoksulluk olmasına rağmen, sanatçılar ve politikacılar kadar aylak zenginler de olmak üzere tüm sınıflarda görülmesi ve intiharı arttıran nedenlerin çeşitliliği ahlakçıların intihar üzerine yaptıkları tekdüze ve acımasız

suçlamalarla alay eder gibidir. Şu an bilimin zayıf hatta kayıtsız kaldığı verem hastalığı, dostluğun suistimali, ihanete uğramış aşklar, hüsrarla sonuçlanan ihtiraslar, ailevi acılar, kaybedilmiş rekabet, tekdüze yaşamın tatminsizliği, bastırılmış coşkular şüphesiz intihar nedenlerindedir, hele de bunlardan cömertçe nasibini almış kişiler için. Ve yaşam sevgisi, kişiliğin bu enerjik itici gücü de insanı sıklıkla tiksindirici varoluşuna bir son vermeye sürükler.”

Görüldüğü üzere Peuchet'in yukarıda yer verilen ifadeleri intiharların tek bir neden üzerinden açıklanmayacağını savunmaktadır.

Durkheim da intiharın sebepleri üzerine çalışma yapmıştır. Onun düşüncesine göre intiharın sebebi bireyin aşırı mutsuzluğudur. Bu durumda çevresel faktörlerden çok insanın iç dünyasının etkin olduğu düşünülebilir. Bununla birlikte Durkheim, toplumsal sebeplerin de intihara yol açtığını belirtmektedir. Suç ve suçluluk konularını ele alan Onomi de intihara yol açan etkenlerden biridir. İntihar vakalarının istatistikleri yıllar içinde belli kalıpları ön plana çıkarmaktadır (Durkheim, 2013, s. 50).

Freud, bireyi yalnız başına değil daha çok diğer bireylerle olan ilişkisi bakımından ele almayı tercih etmektedir. Ona göre bireysel psikoloji tek bir insanı araştırdığı ve onun güdülerini nasıl doyuma ulaştırdığını irdelediği için diğer bireylerle ilişkisini dikkate almayan bir analize ulaşacağından çok sağlıklı sonuçlara ulaşamayacaktır. Bir kimsenin ruhsal yaşamı incelendiği zaman hemen orada zaten ilişki içinde olduğu diğer insanların varlığı göze çarpacaktır. Kişinin zihnindeki insanlar onun için bir yardımcı, bir önder, bir obje veya mücadele içine girmiş olduğu bir düşman olabilir. Bundan dolayıdır ki birey psikolojisinin incelendiği yerde toplumsal psikolojiye de muhakkak yer vardır. Tek başına bireyin ruh halini ele almak durumu açıklamak için yeterli olmayacaktır (akt. Fromm, 1991, s. 95). Bu yüzden birey toplumdaki bağımsız olarak ele alınamaz. Birey aynı zamanda çoğu şeyi toplumdaki öğrenmektedir. Davranışları üzerinde bu öğretilerin rolü bulunmaktadır. Bu bir ürün satın alma davranışında ortaya çıkabileceği gibi bir intihar harbinin alımlarken de ortaya çıkabilir.

İntihar girişimine şahit olmuş, intiharın kurbanını tanıyan veya bunu medya üzerinden gözlemleyen hassas yapıya sahip bireyler için bu durumun öğrenme etkisi yapabileceği savunulmaktadır. Şahit olmanın tetikleyici etkisi olabilmekte İntihar vakaları yeni vakalarının gösterimine veya yeni vakalara da yol açabilmektedir (Schmidtke, Schaller, Wasserman & Cengiz, 2005, s. 33).

İntihar vakalarının medyada gösteriminin hemen ardından yeni intihar vakalarının gelmesi “Werther etkisi” olarak adlandırılmaktadır. Bu sebeple meydana gelen intiharlar aynı zamanda taklit intihar olarak ta adlandırılmaktadır. Goethe tarafından 1774 yılında yazılmış olan “Genç Werther’in Acıları” isimli roman intiharlara sebep olma ihtimaline karşın Avrupa da birçok ülkede yasaklanmıştır. Hükümetler bu romandan esinlenerek gençlerin intihar edebileceğini düşünerek yasaklama yoluna gitmişlerdir (Gould, Jamieson & Romer, 2003, s. 1270).

3. MEDYA ve İNTİHAR

İntihar olgusunun dinamiklerini anlama ve önleme bakımından onun medya ile olan ilişkisinin de bilinmesinde yarar vardır. Yaşanan intihar olaylarında medyanın etkisi üzerine çok sayıda çalışma yapılmış ve aralarındaki ilişki sorgulanagelmıştır. İntihar haberlerinin kitle iletişim araçlarında dramatize edilerek sunulması diğer intihar vakaları için tetikleyici bir unsur olabilmektedir. İntihara yatkınlığı olan veya intiharı düşünen şahıslar üzerinde tesir edebilmektedir. İntihar haberlerinin dramatik öyküler biçiminde medyadan aktarılmasının taklit davranış oluşturabileceği alan yazında genellikle kabul gören bir görüş olmuştur. Bu düşüncenin bütünüyle gerçek olduğu varsayılırsa çözüm için intihar haberlerinin medyada yer almaması önerilebilir. Bununla birlikte intihardan vazgeçirmeye yönelik eğitici içeriklere de medyada yer verilmektedir. Amaç intihar düşüncesi ve vakalarını önlemeye çalışmak ve toplumsal farkındalık oluşturabilmektir (Palabıyıkoglu, 1994, s. 227).

İntihar haberlerinin medyada neredeyse özendirerek tarzda sunulması intihar eden kişinin yaş grubundaki diğer bireyler bakımından da büyük tehlike barındırmaktadır. Bundan dolayı radyo, televizyon ve sosyal medyanın ortak hareket ederek bu türden haberlerin izleyiciyi özendirmeyecek biçimde hazırlanması için iş birliği yapmaları gerekmektedir. İntihar haberlerinin sunumunda özendiriciliği ortadan kaldıracak alternatif yollara başvurmaları önem arz etmektedir. Diğer yandan kanuni yaptırımların da bu anlamda caydırıcı biçimde kullanılmasında yarar bulunmaktadır (Duman, 2019, s. 331).

Erkek olguların literatürde belirtilenden farklı olarak medya haberlerinde ateşli silah aracılığıyla gerçekleşmiş olması medyanın haber seçimi ve intihar olaylarını yeniden anlamlandırmasına örnek

teşkil etmektedir. Ateşli silah yoluyla gerçekleşen intihar olaylarının medyada daha sıklıkla gösterilmesi her geçen gün bu yöntemle gerçekleşen intihar sayısının artmasına yol açabilmektedir. Medyanın ateşli silahların içinde olduğu olguları ön plana çıkarmasının nedenleri konusunda ise bir görüş birliği bulunmamaktadır. Bununla birlikte ateşli silahla gerçekleştirilen intiharlara daha fazla yer verilmesi medyanın bunları kullanarak intihar edenlerin yaş, meslek ve toplumdaki konumuna göre dikkat çekebilmesinin bir etkisi olduğu varsayılabilir. Medyada gösterilen ve erkekler tarafından gerçekleştirilmiş olan intihar olaylarında okurun dikkatini çekmesi bakımından kamu çalışanı, güvenlik görevlisi, işletme sahibi gibi meslek gruplarının yer alması ateşli silahla gerçekleştirilmiş vakalara daha çok yer ayrılmasının sebepleri olarak gösterilebilir. Ayrıca bu durum güvenlik çalışanları gibi bazı meslek dalı çalışanlarının intihara diğerlerinden daha eğilimli olduğu gibi hatalı çıkarımlar yapılmasına da yol açabilmektedir (İlhan ve Sayar Akaslan, 2019, s. 71-78).

Toplumsal yaşamda gerçekleşen intihar olaylarına medyada geniş yer ayrılmaktadır. İstanbul, Fatih semtinde 05.11.2019 tarihinde 2'si kadın olma üzere 4 kardeş aynı evde intihar etmişlerdir. Yapılan inceleme sonucunda bu kişilerin kanlarında siyanür olduğu tespit edilmiş ve olay medyanın yoğun ilgisiyle karşılanmıştır. BBC News Türkçe olmak üzere internet haber kanallarının çoğu intiharın ekonomik sebeplere dayalı olarak gerçekleştiğini iddia etmişlerdir. Bu olaydan kısa bir süre sonra 9 Kasım 2019'da Antalya'da 8 katlı binanın son katında oturan 4 kişinin cansız bedenlerine ulaşılmıştır. Evde bulunan cesetlerin S. Ş. (36), eşi S. Ş. 'e (38) ve çocukları C. Ş. (9), A. Ç. Ş.' e (5) ait olduğu anlaşılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda bu kişilerin ölüm nedeninin de yine siyanür olduğu tespit edilmiştir.

bbc.com/turkce/haberler-dunya-50322797

Fatih'te siyanürle öldükleri açıklanan dört kardeş: Bakkaldaki veresiye defterinde 2.260 lira borç

Resim 1. BBC, Fatih'te Siyanürle İntihar Eden Kardeşler Haberi, **Kaynak:** URL2

Resim 2. Cumhuriyet, Fatih'te Siyanürle İntihar Eden Kardeşler Haberi, **Kaynak:** URL3

sozcu.com.tr/2020/gundem/fatihte-intihar-eden-4-kardesin-borclarini-robin-hood-odedi-5575670/

Fatih'te intihar eden 4 kardeşin borçlarını 'Robin Hood' ödedi

Fatih'te siyanürle intihar eden 4 kardeşin borçlarının bir hayırsever tarafından ödendiği ortaya çıktı. Kardeşlere ait veresiye defterine 'hayır niyetli ödendi' yazıldı. Üç aydır kapısında mühür bulunan olayın yaşandığı eve ise su ve doğal gaz faturalarının gelmeye devam ettiği görüldü.

Resim 3. Sözcü, Fatih'te Siyanürle İntihar Eden Kardeşler Haberi, **Kaynak:** URL4

Resim 4. Sözcü, Antalya İntihar Haberi, **Kaynak:** URL5

Resim 5. Cumhuriyet, Antalya İntihar Haberi, **Kaynak:** URL6

Medyada yayınlanmış olan intihar haberleriyle ilgili olarak akademisyenler tarafından çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Örneğin, Ayaz, Taşdelen, Adıyaman & Yüksel (2018, s. 12, 21) tarafından Milliyet, Hürriyet ve Sabah gazetelerindeki intihar haberleri içerik analizi yoluyla incelenmiş, bu inceleme sonucunda internet haber sitelerinde yayınlanan intihar haberlerinin çoğunda dramatik ve duygusal bir dil kullanıldığı görülmüştür.

4. YÖNTEM

Bu araştırmada yöntem olarak genel tarama modeli uygulanmış olup yine araştırmada bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

4.1. Araştırmanın Uygulanması ve Örneklem Seçimi

Araştırmada veriler 20 Ekim ile 10 Aralık 2021 tarihleri arasında internet, telefon ve yüz yüze görüşme yoluyla elde edilmiştir. Türkiye’de yaşayan 18 yaş ve üstü kişiler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise 404 kişi ile sınırlandırılmıştır. Çalışmada, örneklem tekniklerinden biri olan rastlantısal örneklem tekniği kullanılmıştır.

4.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri 10 Mart ile 28 Mart tarihleri arasında telefon, yüz yüze, internet ve sosyal medya üzerinden elde edilmiştir. Rastlantısal örneklem tekniğinin kullanıldığı çalışmaya (geçerli anketler) 402 kişi katılmıştır. Anket verileri daha sonra SPSS 20.0 paket programı vasıtasıyla elektronik ortama aktarılmıştır. Çalışmada katılımcıların hangi medya araçlarını kullandıklarını ve hangi tür müzik dinlediklerini ortaya koymak için Frekans analizinden yararlanılmıştır. Yine araştırmaya katılanların cinsiyeti ile dinlediği müzik türleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığı ortaya konmak amacıyla Bağımsız Örneklem T-Testi uygulanmıştır.

5. BULGULAR ve YORUM

Araştırmada ilk olarak katılımcıların demografik özellikleri ortaya konulmuştur. Çalışmaya katılanların cinsiyetine göre dağılımına bakıldığında yüzde 50,7’si kadınlardan, yüzde 49,3’ü ise erkeklerden oluşmaktadır. Cinsiyet açısından dağılım analiz yapmaya uygunluk göstermektedir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Kadın	205	50.7
Erkek	199	49.3
Toplam	404	100.0

Yaş dağılımının betimleyici istatistiklerine bakıldığında en düşük 18, en yüksek 75 yaşında katılımcılarla görüşüldüğü ortaya çıkmaktadır. Ankete katılanların yaş ortalaması 29,68 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2. Katılımcıların Yaşına İlişkin Merkezi Eğilim İstatistikleri

Katılımcı Sayısı	En Düşük Yaş	En Yüksek Yaş	Ortalama Yaş
404	18	75	29.68

“İntihar haberlerine medyada yer verilmeli mi” şeklindeki soruya katılımcıların yüzde 45,5’i evet yer verilmeli, yüzde 16,1’i yer verilmemeli, yüzde 38,4’ü ise kararsızım yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle araştırmaya katılanların yarısına yakın bir kısmı (yüzde 45,5), medyada intihar haberlerine yer verilmesi gerektiğini düşünmektedir (bkz. Tablo 3).

Tablo 3. “İntihar haberlerine medyada yer verilmeli mi?” Sorusunun Yüzdelerle Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Evet, yer verilmeli	185	45.8
Hayır, yer verilmemeli	65	16.1
Kararsızım	154	38.1
Toplam	404	100.0

“İnternet ve sosyal medyadaki intihar haberlerini özellikle okur musunuz?” Sorusuna katılımcıların yüzde 6.4’ü kesinlikle okumam, yüzde 17.6’si okumam, yüzde 49.0’u bazen okurum, yüzde 16.3’ü okurum, yüzde 10.6’sı kesinle okurum yanıtını vermiştir. Yani araştırmaya katılanların yüzde 70’inden fazlası intihar haberlerine ilgi gösterdiği belirtirken sadece yüzde 24’lük (kesinlikle okumam/okumam) kesim internet ve sosyal medyada yer alan intihar haberlerine ilgi göstermediğini belirtmiştir (bkz. Tablo 4).

Tablo 4. İnternet ve Sosyal Medyadaki İntihar Haberlerini Özellikle Okuma Durumu

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Okumam	26	6.4
Okumam	71	17.6
Bazen Okurum	198	49.0
Okurum	66	16.3
Kesinlikle Okurum	43	10.6
Toplam	404	100.0

5.1. Medyada İntihar Haberlerine Rastlama Durumu

Araştırmada katılımcılara “hangi medya araç/araçlarında intihar haberlerine daha sık rastlarsınız?” Sorusu yöneltilmiştir. Bu bağlamda 5 maddeden oluşan 5’li likert ölçeği (1= Hiç rastlamam, 2= Rastlamam, 3= Bazen rastlarım, 4= Rastlarım, 5= Çok sık rastlarım) kullanılmıştır. Aritmetik ortalama değeri bakımından sosyal medya ($\bar{x}= 4.05$) ve televizyon ($\bar{x}= 3.52$) en fazla intihar haberlerine rastlanan araçlar olurken bu iki aracı sırasıyla gazeteler ($\bar{x}= 3.01$) ve internet ($\bar{x}= 2,85$) izlemektedir (bkz. Tablo 5)

Tablo 5. Katılımcıların Medya Araçlarında İntihar Haberlerine Rastlama Sıklığının Merkezi Eğilim İstatistikleri

	Katılımcı Sayısı	En Düşük	En Yüksek	Ortalama
Sosyal Medya	404	1	5	4.05
Televizyon	404	1	5	3.52
Gazete	404	1	5	3.01
İnternet	404	1	5	2.85
Radyo	404	1	5	2.37

Katılımcıların cinsiyetine göre medya araçlarında intihar haberlerine rastlama sıklığı arasında anlamlı farklılaşma radyo dinlemede ($t= 2.376$; $p< .05$) kendini göstermektedir. Araştırmaya katılan kadınlar, erkeklere oranla radyoda daha sık intihar haberlerine rastlamaktadır. Diğer taraftan kadın ve erkek

katılımcıların televizyon, gazete, internet ve sosyal medya üzerinden intihar haberlerine rastlama sıklıkları birbirine paralellik göstermektedir (bkz. Tablo 6).

Tablo 6. Cinsiyete Göre Medya Araçlarında İntihar Haberlerine Rastlama Sıklığı

	Cinsiyet		t	df	sig
	Erkek	Kadın			
Televizyon	3.53	3.52	.120	402	.904
Gazete	3.02	3.01	.006	402	.996
İnternet	2.86	2.84	.209	402	.996
Radyo	2.57	2.17	2.376	402	.018
Sosyal Medya	4.03	4.07	-.449	402	.618

İntihar olaylarına medyanın neden olduğunu düşünüyor musunuz?" Sorusunun cevapları kategorileştirildiğinde katılımcıların yüzde 9,7'si kesinlikle düşünmüyorum, yüzde 22,5'i düşünmüyorum, yüzde 43,3'ü biraz düşünüyorum, yüzde 17,1'i düşünüyorum, yüzde 7,4'ü kesinlikle düşünüyorum yanıtı vermişlerdir. Diğer bir deyişle araştırmaya katılanların yaklaşık yüzde 70'e yakını (biraz düşünüyorum/ düşünüyorum/kesinlikle düşünüyorum) intihar vakaları üzerinde medyanın az veya çok etkisi olduğunu düşünmektedir (bkz. Tablo 7).

Tablo 5. "İntihar olaylarına medyanın neden olduğunu düşünüyor musunuz?" Sorusunun Yüzdeler Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Düşünmüyorum	39	9.7
Düşünmüyorum	91	22.5
Biraz Düşünüyorum	175	43.3
Düşünüyorum	69	17.1
Kesinlikle Okurum	30	7.4
Toplam	404	100.0

"İntihar olaylarının itibar kaybından kaynakladığını düşünüyor musunuz?" sorusuna katılımcıların yüzde 4,0'ü kesinlikle düşünmüyorum, yüzde 12,9'ü düşünmüyorum, yüzde 43,8'ü biraz düşünüyorum, yüzde 31,7'si düşünüyorum, yüzde 7,7'si kesinlikle düşünüyorum yanıtı vermiştir. Araştırmaya katılanların yaklaşık yüzde 40'a yakın kısmı intihar olayların itibar kaybı kaynaklı olduğunu düşünmektedir. (bkz. Tablo 8). İtibar kayıplarının medyaya yansması intihar edecek kişinin ruhsal durumunu biraz daha etkileyebilmektedir. Medya üzerinden kişinin/kişilerin yaşamış olduğu olumsuz durumları anında geniş kitlelere ulaşabilmektedir. Medya kimi zaman intihar olaylarını engellemek için yaptığı yayınlarda bile olumsuzluklara neden olabilmektedir (Sarı, 2017, 24). Amerika'da intihar vakalarını önleyeceği düşüncesiyle bir televizyon programı hazırlanmıştır. Program içeriğinde başrolde oynayan genç erkek ailesi ve sevgilisiyle yaşadığı sorunlar sebebiyle intiharı seçmektedir. Aslında programda verilmek istenen mesaj intiharın ne kadar kötü bir eylem ve başvurulmaması gereken bir yol olduğudur. Bununla birlikte amaçlanan aksine programın yayını öncesi ve sonrası intihar olaylarında artış görülmüştür.

Tablo 8. "İntihar olayları itibar kaybından kaynaklı olduğunu düşünüyor musunuz?" Sorusunun Yüzdeler Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Düşünmüyorum	16	4.0
Düşünmüyorum	52	12.9
Biraz Düşünüyorum	177	43.8
Düşünüyorum	128	31.7
Kesinlikle düşünüyorum	31	7.7
Toplam	404	100.0

"İntihar olayları aile bağlarının zayıf olmasından mı kaynaklanıyor?" Sorusuna katılımcıların yüzde 4,5'i kesinlikle katılmıyorum, yüzde 13,1'i katılmıyorum, yüzde 31,7'si biraz katılıyorum, yüzde 35,6'sı katılıyorum, yüzde 15,1'i kesinlikle katılıyorum yanıtı vermişlerdir. Diğer bir deyişle araştırmaya katılanların yaklaşık yüzde 50'sinden fazlası (katılıyorum/kesinlikle katılıyorum) intihar vakalarının nedenlerini aile bağlarının zayıf olmasına bağlamaktadır (bkz. Tablo 9).

Bir anlamda modernite ve teknolojinin bu denli yaygınlaşması insan ilişkilerinin her zamankinden daha çok ticarileşmesine yol açmıştır. Özellikle bireyin yaşamına bir anlam kazandıran aile kurumu ve diğer toplumsal bağlar zayıflamış, hatta parçalanmıştır (Maigret, 2014, 86). Dünyada medya endüstrisi ürünleri gittikçe daha çok alanı işgal etmekte, aile ise günden güne araka planda kalmaktadır. Böylelikle insanın benliği aile dışındaki faktörler tarafından şekillenmektedir (Thompson, 2008, 74).

Tablo 7. “İntihar olayları aile bağlarının zayıf olmasından mı kaynaklanıyor?” Sorusunun Yüzdeler Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	18	4.5
Katılmıyorum	53	13.1
Biraz Katılıyorum	128	31.7
Katılıyorum	144	35.6
Kesinlikle Katılıyorum	61	15.1
Toplam	404	100.0

Araştırmada katılanlara “Daha önce hiç intihar etmeyi düşündünüz mü? Sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların yanıtları kategorileştirildiğinde; yüzde 30.7’si evet, intihar etmeyi düşündüm, yüzde 58.7’si hayır, intihar etmeyi hiç düşünmedim, yüzde 10.6’si kararsızım yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle araştırmaya katılanların yüzde 30’undan fazlasının daha önce intihar etmeyi düşündüğü anlaşılmaktadır (bkz. Tablo 10).

Tablo 10. “Daha önce intihar etmeyi hiç düşündünüz mü?” Sorusunun Yüzdeler Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Evet, intihar etmeyi düşündüm	124	30.7
Hayır, intihar etmeyi düşmedim	237	58.7
Kararsızım	43	10.6
Toplam	404	100.0

Araştırmada katılımcılara ayrıca çevrelerinde intihar eder birisinin olup olmadığı sorulmuştur. Araştırmaya katılanların yanıtları kategorileştirildiğinde; yüzde 31.4’ü çevresinde intihar eden birisi/birileri olduğunu belirtirken yüzde 65.8’i ise çevresinde kimsenin intihar etmediğini belirtmiştir. Hatırlamıyorum diyenlerin oranı ise yüzde 2.7’dir. Araştırmada daha önce intihar etmeyi düşünenlerin oranı ile çevrelerinde daha önce intihar eden birileri olduğunu belirten oranları hemen hemen aynı orandadır (bkz. Tablo 11)

Tablo 11. “Çevrenizde intihar eden birisi/birileri var mı?” Sorusunun Yüzdeler Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Evet, intihar eden birisi/birileri var	127	31.4
Hayır, intihar eden birisi/birileri yok	266	65.8
Kararsızım (Hatırlamıyorum)	11	2.7
Toplam	404	100.0

“Çevrenizde intihar etmeyi düşünen birisi var mı?” sorusuna katılımcıların yüzde 70.3’ hayır, intihar etmeyi düşünen birisi yok derken yüzde 18.6’sı evet intihar etmeyi düşünen birisi var demiştir. Kararsızım diyenlerin oranı ise yüzde 11. 1 olarak hesaplanmıştır (bkz. Tablo 12).

Tablo 12. “Çevrenizde intihar etmeyi düşünen birisi var mı?” Sorusunun Yüzdeler Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Evet, intihar etmeyi düşünen biri var	75	18.6
Hayır, intihar etmeyi düşünen birisi yok	284	70.3
Kararsızım	45	11.1
Toplam	404	100.0

6. SONUÇ

Araştırma kapsamında medya ve intihar ilişkisi üzerine bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda katılımcılar intihar haberlerine en çok sosyal medya ve televizyonda rastladıklarını belirtmişlerdir. Sosyal medya sayesinde kitleler bir haberi sadece okumamakta aynı zamanda o haberi geniş kitlelerle paylaşma imkanına da sahip olmaktadır. Ayrıca intihar haberinin ideolojik bir söylem özelliğine sahip olması bu tür haberin sosyal medyada daha fazla işlenmesine de neden olmaktadır. Araştırmada ortaya çıkan bir diğer sonuç ise katılımcıların intihar haberlerine özellikle ilgi göstermeleridir. Araştırma katılanların sadece yüzde 24’ü (kesinlikle okumam/okumam) intihar haberlerine ilgi göstermediğini belirtmiştir. İntihar haberlerini; bazen okurum, okurum ve kesinlikle okurum diyenlerin oranı yüzde 70’lerin üzerindedir.

Cinsiyet temelli olarak ele alındığında intihar haberlerine hangi medyada daha çok rastlanıldığı bağlamında kadın ve erkekler bakımından farklı bir sonuca ulaşılmaktadır. Kadın katılımcılar erkeklerle

oranla intihar haberleriyle radyoda daha sık karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Diğer medya da internet haberlerine rastlama sıklığı bakımından cinsiyet temelli bir farklılık ise bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılanların yarısına yakın kısmı intihar haberlerinin medyada gösterilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu veriler intihar haberi yazımında daha dikkatli olunması zorunluluğunu ortaya koymaktadır. Medya yöneticilerinin intihar olaylarını haberleştirirken etik kuramlara dikkat etmesi gerekmektedir. Özellikle bu haberlere kitlelerin ilgi gösterdiğinin göz ardı edilmemesi gerekmektedir. İntihar olaylarını haberleştirirken duygusal ve intiharı detaylandırarak vermemeye dikkat edilmelidir.

Araştırmada ortaya çıkan bir diğer sonuç ise çalışmaya katılanların yaklaşık yüzde 70'e yakın bir kısmının intihar vakalarına medyanın doğrudan ve dolaylı etkileri olduğunu düşünmesidir. Diğer bir deyişle araştırmaya katılanların yüzde 70'e yakın kısmı medyanın az veya çok intihar olaylarına etki ettiğini düşünmektedir.

Araştırmanın başka bir sonucu ise katılımcıların yüzde 50'den fazlasının intihar vakalarını aile bağlarının zayıf olmasına bağlamasıdır. Yine dikkat çekici başka bir sonuca göre araştırmaya katılan kişilerin yüzde 30'undan fazlası intihar etmeyi daha önce düşünmüş ve halen düşünmektedir. Bu oran toplum sağlığı açısından problem teşkil edecek düzeydedir.

KAYNAKÇA

- ADLER, A. (1993). *Kişilik Bozuklukları ve Toplumsal Bütünleşme*. (Belkıs Çorakçı). İstanbul: Say Yayınları.
- ADORNO, W. T. (2011). *Kültür Endüstrisi-Kültür Yönetimi*. (Çev. N. Ülner, M. Tüzel ve E. Gen). İstanbul: İletişim.
- ALTHUSSER, L. (2003). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. (Çev. Alp Tümertekin). İstanbul: İthaki Yayınları.
- AYAZ, F., TAŞDELEN, B., ADIYAMAN, F. & YÜKSEL, E. (2018). İnternet Haber Sitelerinde İntihar Haberlerinin Sunumu. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 11 (1), 5-23
- DUMAN, N. (2019). İntihar ve Medya. *Ekev Akademi Dergisi*, 23(77),323-332
- DURKHEIM, E. (2013). *İntihar*. (Çev. Zühre İlkelen). İstanbul: Pozitif Yayınları.
- FROMM, E. (1991). *Freud Düşüncesinin Büyüklüğü ve Sınırlıkları*. (Çev. Aydın Arıtan). İstanbul: Arıtan Yayınevi.
- GOULD, M., JAMIESON, P. and ROMER, D. (2003). *Media Contagion and Suicide among the Young*, Columbia University, University of Pennsylvania
- İLHAN, R.S. & SAYAR, A. (2019). İnternet Haberlerinde Yer Alan İntihar Olgularının Sosyodemografik Özellikleri, *Kriz Dergisi*, 27 (2), 71-78
- MAIGRET, E. (2014). *Medya ve İletişim Sosyolojisi*. (Çev. Halime Yücel). İstanbul: İletişim Yayınları.
- MARX, K. (2006). *İntihar Üzerine*. (Derleyen: Barış Çoban vd.). İstanbul: Yeni Hayat Kütüphanesi.
- PALABIYIKOĞLU, R. (1994). İntihar davranışı ve kitle iletişim araçları. *Kriz Dergisi*, 2(2), 277-84.
- SARI, İ. (2017). *Gençlik ve İntihar*. Antalya: Ebook.
- SCHMIDTKE, A., SCHALLER, S., WASSERMAN, D. & CENGİZ, S. (2005). Seri İntiharlar ve Medya Gündeminde İntihar. *Kriz Dergisi*, 13(3), 33-36.
- THOMPSON, J. B. (2008). *Medya ve Modernite*. (Çev. Serdar Öztürk). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- URL 1 <https://www.rtuk.gov.tr/UstKurulKarar/Detay/6613> Erişim: 16.11.2021
- URL 2 <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-50322797> Erişim: 16.11.2021
- URL 3 <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/fatihte-siyanur-ile-intihar-eden-dort-kardesin-veresiye-defteri-2260-lira-borc-1700601> Erişim: 16.11.2021
- URL 4 <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/fatihte-intihar-eden-4-kardesin-borclarini-robin-hood-odedi-5575670/> Erişim: 16.11.2021
- URL 5 <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/siyanurlu-intiharda-yeni-detay-350-bin-tl-borc-6073244/> Erişim: 16.11.2021
- URL 6 <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/antalyada-simsek-ailesinin-yok-oldugu-siyanurlu-intiharda-tefeci-detayi-1772266> Erişim: 16.11.2021